

НОСИР МУҲАММАД

ТАФАККУР УЧҚУНЛАРИ
Миниатюралар

Тошкент- 2009

Носир Муҳаммаднинг шу номдаги китобчаси 2002 йили Ғафур Гулом номидаги бадиий адабиёт нашриётида кам нусхада босилган эди. Тез орада тарқалиб кетган ушбу ҳикматомуз фикрлар ва шеърий қитъалардан иборат китобча тўлдирилган ҳолда қайта нашр этилмоқда. У кенг китобхонлар оммаси учун мўлжалланган.

Инсон тафаккурида ҳар лаҳзада минглаб ўй-хаёллар чарх уради. Уларнинг аксарияти яна лаҳзалар қанотида беиз йўқолади. Баъзилари эса қумдан сараланган олтин зарраларидек хотира қатларида ўрнашиб қолади.

Мен қадим Шарқ ҳикматлари, Ларошфуко «Максим»лари, Г.Лихтенберг афоризмлари, Г.Бабель «Фацетия»лари, замондошимиз Э.Кроткийнинг хандадор ўткир сўзларини севиб мутолааа қиламан. Улар таъсирида бўлса керак, ҳаётини кузатишлар туфайли туғилган фикрларни ён дафтаримга ёзиб бораман. Шулардан айримларини ҳукмингизга ҳавола этишдан мақсадим доноликни даъво қилиш эмас, балки ўз ўйларимни сиз билан баҳам кўришдир.

Муаллиф

Муҳаббатнинг сеҳрли кучи бор. У махлуқни ҳам инсонга айлантиради.

Дилозорликдан каттароқ гуноҳ йўқ. “Дилозордан худо безор”, деган нақл бежиз эмас. Чунки дил - оллоҳнинг маскани.

Вақт нима? Ҳеч ўйлаб кўрганмисиз? Қуёш чиқади, кеч киради, кун ўтади. Биз эса бепарво соат санаймиз. Аслида вақт - ҳар бир киши учун алоҳида портлаш муддати олдиндан белгилаб қўйилган минанинг ҳудди ўзи. Бир куни у портлайди ва умримиз ниҳоясига етади. Ҳар бир соат, ҳар бир дақиқа ва сония бизни ана шу фожиявий яқунга яқинлаштира боради. “Олдинга ташланган ҳар бир қадам - қабр сари ташланган қадам ҳамдир”, деган экан бир ғарб файласуфи.

“Ҳаёт – доим сен билан бирга бўлган байрамдир”,- деган эди америкалик машҳур адиб Эрнест Хемингуэй. Аммо ҳаётни байрамга айлантириш ҳам, мотамга айлантириш ҳам кўп жиҳатдан инсоннинг ўзига боғлиқ.

Инсон вужудида бунёдкор куч ҳам, вайронкор куч ҳам мавжуд. Давлат ва жамиятнинг вазифаси инсондаги бунёдкор кучни уйғотиш ва вайронкор кучни жиловлашдан иборат.

* * *

Ҳар бир кишининг вужудида маълум даражада Гулливер яшайди. Буюклар қаршисида ўзимизнинг нақадар кичкиналигимизни, «майда» одамлар ёнида эса қанчалар улканлигимизни ҳис этамиз.

* * *

Болалар ўзига хос тарбиячидир. Биз уларни тарбиялаймиз, улар эса бизни...

* * *

Ҳаёт энг улуғ муаллимдир, кўча эса энг катта дорилфунун.

* * *

Одамларнинг нуқсонларидан кўра, уларнинг фазилатларини кўпроқ кўра билган одам ҳаётда кўп дўст орттиради.

* * *

Меҳр билан тикилган кўзга нуқсонлар ҳам фазилат бўлиб кўринади.

* * *

Йўлбарс териси остида ҳам куён юракни яшириш қийин.

* * *

Болалигимда бувимдан бир эртақ эшитгандим: қаердадир бир мамлакат бор экан. У ернинг одамлари кечаси итга айланишаркан. Бу ривоят менга инсоният ҳаётининг рамзи бўлиб туюлади. Одамзоднинг барча ҳайвоний жиҳатлари: ҳирсий майллар, ўғрилиқ, қотиллик сингари жиноятлар кўпинча тунда намоён бўлмайдими?!

* * *

Баъзилар ватанпарварликни «ва... танпарварлик» деб тушунадилар.

* * *

Умр ҳам пулга ўхшайди: кўплигида аямай сарфлайсан, камайган сари эса «хасислашиб» борасан.

* * *

Севаман — демак тирикман.

* * *

Рақиблар бўлмаса, ўз нуқсонларингни кўролмас эдинг. Ахир пешонангдаги қоракуя ўзингдан аввал ўзгага кўринади-да.

* * *

Тол сувга талпинавериб, мажнун бўлиб қолди.

* * *

Ҳар бир ижодкорда М.Горький қаҳрамони — Данконинг хусусияти бор. У ўз қалбининг парчаси бўлмиш асарлари билан ҳаётдаги «ботқоқлик»ни — иллат ва нуқсонларни ёритади, уни четлаб ўтишимизга кўмаклашади, тўғри йўлга раҳнамолик қилади.

* * *

Товуққа мояк қуйиб ўргатсанг, усиз туғолмайдиган бўлиб қолади. Ҳаётдан эмас, бошқаларнинг асаридан таъсирланиб ёзадиган қаламкаш ана шу товуққа ўхшайди.

* * *

Умр бамисоли бир учкун. Аммо шу учкун билан ҳам ёмонликни ёндириш, зулматларни ёритиш мумкин.

* * *

Одатда, сезгир юракли, таъсирчан, туйғулар билан яшовчи кишилар ҳаётда кўпроқ зарбага учрайдилар. Шоир ҳам шу тоифадан. Унинг ўтли шеърлари ана шу зарбаларнинг акс-садоси сифатида дунёга келади.

* * *

Ижодкор истеъдоди шамширға ўхшайди. Уни тажриба чархида тезлаб турилмаса, занглаб қолади.

* * *

Шеърятни кўп жиҳатдан мусиқа, оҳангга қиёсласа бўлади. Уни тушуниш, ундан таъсирланиш дид, туйғулар тарбиясигагина эмас, кайфият ва вазиятга ҳам боғлиқ. Ҳаммага маъқул келадиган мусиқа яратиб бўлмаганидек, ҳаммабоп шеър ҳам ёзиб бўлмайди.

* * *

Тил халқнинг тарихи, маданияти ва бадиий салоҳиятини кўрсатувчи ўзига хос гувоҳномадир.

* * *

Ўз она тилини ҳурмат қилмаган одам ҳеч қандай ҳурматга лойиқ эмас.

* * *

Ойда ҳам доғ бор. Аммо ана шу доғнигина кўришга одатланган одам ойнанинг бутун улуғворлиги, нурафшонлиги, гўзаллигини ҳис этишга қодир эмас.

* * *

Денгиз соҳилидаги тошларни кўрганмисиз? Бирорта ҳам қиррали, учли тошни тополмайсиз. Тўлқинларнинг тўхтовсиз ҳамласи уларни силлиқлаб юборади.

Ҳаётда ҳам кўпинча ана шундай ҳолат рўй беради. Аввалига биз ўзлигимизни кўрсатишга, ўз қирраларимизни намоён этишга, нималарнидир ўзгартиришга интиламиз. Қалбимизда исёнкор туйғулар жўш уради. Аммо ҳаёт тўлқинлари бизни тезда силлиқлаб, оломонга қўшиб юборганини сезмай қоламиз.

* * *

Ёшлар орзулар билан, кексалар эса хотиралар билан яшайдилар.

* * *

Инсон вужудида шундай мувозанат бор: нафс йўли очилганда, ақлнинг йўли беркилади.

* * *

Ҳаётни бекорга денгизга қиёслашмайди. Чўкиб кетмаслик учун унда ҳам қўл-оёқни тўхтовсиз ҳаракатлантириб турмоқ керак.

* * *

Ҳаёт гўзал, лекин бевафо аёлга ўхшайди. У ҳамманинг оғушида бир-бир бўлади-ю, доғда қолдириб кетади.

* * *

Буюкликдан тубанликкача бир қадам, аммо тубанликдан буюкликка қадар ақл бовар қилмас масофа бор.

* * *

«Қозонга яқин юрсанг, қораси юқар» деган нақлни шартли равишда ижодга нисбатан ҳам қўллаш мумкин. Ижодкор ишлаётган соҳа, уни ўраб турган муҳит у яратган асарларга ўз муҳрини босади.

* * *

Одатда, тоққа чиқиш жуда узоқ вақт талаб этадиган машаққатли иш. Аммо тушишда икки-уч баробар кам вақт керак бўлади.

Одамзод умри ҳам шунга ўхшайди. Умрнинг чўққисигача, яъни ўрта ёшгача вақт жуда секинлик билан кечади, иккинчи ярмида эса йиллар кўз ўнгингиздан тезюрар поезд вагонларидек «липиллаб» ўта бошлайди.

* * *

Одамзод ерда яшагани сари, гуноҳлари ортиб бораверади. Баъзилар ана шу гуноҳлар юки остида ҳалокатга учрайдилар. Ўз гуноҳларидан ички азобланиш ҳис этган, эзгуликка интилган кишигина маънавий покдир.

* * *

Тан ялқовлигидан фикрий ялқовлик юз карра хавфлироқ.

* * *

Ёмон гап тоғдан думалаган тошга ўхшайди. У ҳалокатли кўчкилар кўзгаши мумкин.

* * *

Бир таниқли шоир суҳбатлардан бирида шундай фикр билдирди: «Кўлида қалам тутган одамнинг ёмонлик қилишига ишонмайман. У бир кўли билан шеър ёзиб, иккинчиси билан тиғ санчмайди».

«Қанийди, шундай бўлса!» — деб юбордим. Тарихда бу фикрни инкор этувчи юзлаб мисоллар бор-ку!

Қадимги Рум қайсари Нерон театрда артистлик қилган, кўшиқ айтган, шеър ёзган. Айни пайтда, шубҳа туғдирган ҳар бир кишини қиличдан ўтказган.

Ҳазрат Навоийнинг ёзишича, Улуғбекнинг падаркуш ўғли Абдуллатиф ўзбек тилида анчагина дуруст ва кўп шеърлар ёзган экан. Юзлаб кишиларнинг қонини тўккан ҳукмдор шоирлар-чи?!

Инсондек мураккаб жонзот Ер юзида йўқ. У ҳар лаҳзада ўзгариб турувчи яхши ва ёмон кайфият, олижаноб ва тубан туйғулар оғушида яшайди.

Ўша суҳбатдан сўнг қуйидаги тўртлик ёзилди:

*Шу заминда дўзах ҳам, жаннат деган макон ҳам,
Ҳамроҳ эрур ҳаммиша куфр ила имон ҳам.
Гуноҳу савобларни самолардан қидирманг,
Одамзод вужудида яшар Раҳмон, Шайтон ҳам.*

* * *

Истеъдодни ялқовлик, бепарволик, лоқайдлик қанчалик ўлдирса, ҳаддан зиёд сермахсуллик ҳам шунчалик ҳалок қилади. Агар эътибор берган бўлсангиз, баъзи йиллари олма дарахти бодрокдек гуллайди, барча гуллари мевага айланади. Аммо, бу мевалар аввалгидек йирик, хуштаъм, серсув эмас. Чунки, уларни обдан етилтиришга дарахтнинг қуввати камлик қилиб қолади. Бундай ҳол баъзида дарахтнинг қуриб қолишига ҳам сабаб бўлади.

Табиатнинг бу қонунида сирли бир ҳикмат бор. Чинакам кадр-қимматли, нодир нарсалар ҳамиша камёб.

* * *

Турмуш ташвишлари, дард-аламлар аста таъсир қилувчи захардир. Улар вужудни сездирмасдан емириб боради.

* * *

Касалманд, нимжон болалар, одатда, тез улғаядилар. Касаллик билан кураш, азоб ва қийноқлар уларни чиниктиради, ҳаётга хушёрроқ қарашга ўргатади. Бундай болалар ҳаётнинг келгусидаги барча укубатларига тайёр бўладилар. Буюк истеъдод эгалари ҳам кўпинча улар орасидан чиқади.

* * *

Товуқ семирса, тухум қилолмай қолганидек, мол-дунёга ҳирс, ҳаёт неъматларига ортиқча ружу қўйиш ҳам ижодкорни бесамар қилиб қўяди.

* * *

«Мусофир бўлмагунча мусулмон бўлмайсан», деган қадимий нақл бор. Ҳозирги баъзи одамларга нисбатан уни бир оз «тахрир» қилишга тўғри келади: «Мансабдан тушмагунча мусулмон бўлмайсан».

* * *

Талант бир мақсадга йўналтирилган истеъдоддир.

* * *

Ижод аҳлининг ҳаётидан кўра, асарларини кўпроқ ўрганинг. Зеро, асарларида унинг бор қувонч ва изтироблари, муҳаббат ва садоқати, тажрибалари ва хулосалари мужассамлашган.

* * *

Яхши китоб чинакам хазиналар оролидир. Уни кашф этган киши қалбан ва руҳан бойийди, бир умр йўқолмайдиган маънавий сарватга эга бўлади.

* * *

Китобдан ишончлироқ дўст бўлмаса керак. У ҳеч қачон хиёнат қилмайди. Ғамгин дамларингизда таскин беради, шод пайтингизда завқ-шавқ, чарчаганингизда эса руҳий ҳаловат бахш этади.

* * *

Китоблар — инсоният хотираси.

* * *

Китоблар аجدодларимизнинг бизга қолдирган васиятномаларидир.

Китоблар худди ўрмонга ўхшайди. Унга ҳозирликсиз чуқур кирган одам албатта адашиб қолади ва ҳалокатга учрайди.

* * *

Бебаҳо китобларни тўплаб, ундан фойдаланмаган, бошқаларни ҳам баҳраманд этмаган одамнинг хазинани кўриқловчи аждарҳодан фарқи кам.

* * *

43 ёшимда биринчи бор жағ тишим оғриб қолди ва уни олдиришга мажбур бўлдим. Шунда бир мисра хаёлимга қуйилиб келди:

Тириклик қўрғонидан бугун бир гишт қулади...

Орадан бир оз вақт ўтгач, Навоий ғазалларини мутолаа қилаётиб, итгифоқо, шундай байтга дуч келдим:

*Тишларимдан ики дандонаки чарх айлади кам,
Рахналар бўлди ажал киргали, жон чиққали ҳам...*

Қарангки, 500 йил олдин буюк бобомиз Навоий ҳам дастлабки тишлари тушганида худди шундай изтироб чеккан эканлар.

* * *

Инсон учун ўзидан кўра бошқаларни айблаш осонроқ. Ўз бахтсизлигимиз ва омадсизлигимиз учун ҳам кўпроқ бошқаларни айблаймиз. Ваҳоланки, бош сабабчи ўзимиз ва ўз қилмишларимиздир.

* * *

Муҳаббат ҳам ўзига хос касаллик. Ёшликда у оғирроқ, ёш ўтган сайин эса шамоллаш сингари енгилроқ кечади.

* * *

Ёлғиз аёл боғбонсиз боққа ўхшайди. Ҳар ўткинчи унга қўл узатади ёки тош отади.

* * *

Ижодкор учун киройи хотин икки хил бўлиши мумкин: ё унинг ижодини тўла тушунсин, маънавий қўллаб-қувватласин ёки мутлақо тушунмасин, ишларига аралашмасин.

* * *

Ўз дардингга ўзинг дармон бўл. Зеро, бошқа ҳеч ким вужудинг сирларидан, дарду изтиробларидан сенчалик воқиф эмас.

* * *

Турмуш шундай баҳайбат бир қояки, унда орзу-ҳаваслар тўлқини тўхтовсиз парчаланиб туради.

* * *

Умр — охири фожиа билан тугайдиган саргузашт фильмга ўхшайди.

* * *

Одамзод тақиқланган нарсага ўч. Одам Атонинг тақиқланган бугдойни егани ҳақидаги нақл бежиз эмас. Бу одат бизга узоқ ажодларимиздан қолган мерос. Сирасини айтганда, барча кашфиётларимиз манбаи ҳам шунда. Агар башар авлоди қўрқувни енгиб, ман этилган нарсаларга қўл чўзмаганида, олам юзидан сирлар пардасини қадам-бақдам кўтармаганида биз бугунги тараққиётга етиб келармидик?!

* * *

Ҳаёт – биз вояга етадиган бешиқдир. Гўдак юзини тирнаб олмаслиги, устини булғамаслиги учун бешиқда унинг қўл-оёқларини боғлаб кўядилар. Ҳаётда ҳам турли хил қонун ва мажбуриятлар билан боғланганмиз. Қўлимизни бўш қўйишганда нималар қилмасдик?!

* * *

Балиқ нафси туфайли қармоққа илинади. Тулки бир парча гўшт учун қопқонга тушади. Ҳайвонлар шоҳи шер ва баҳайбат фил ҳам нафси учун цирк сахнасида ҳар мақомга йўрғалайди. Инсон

зотини ҳам ҳар балога гирифтор қиладиган нафс балосидир. Нафсини жиловлай олган одам – энг улуғ инсондир.

* * *

Тарих паришонхотир одамга ўхшайди. У жуда ҳам оз нарсаларни ёдда сақлаб қолади.

* * *

Ижодкорнинг асосий душмани иккита: ялқовлик ва молдунёга ҳирс.

* * *

Шуҳрат умрга тескари пропорционал: шуҳрат ортгани сари умр камайиб боради.

* * *

Сабр таги сариқ олтин, дейдилар. Аммо унинг олтинига етолмай армонда қолганларнинг сон-саноғи йўқ.

* * *

Ғалати ҳақиқат: гоҳо қийинчилик, йўқчилик одамларни бирлаштирар экан, тўқлик эса узоқлаштираркан.

* * *

Сўз санъати ҳам шоҳмот ўйинига ўхшайди. Унда ҳам мақсадга эришишнинг юзлаб йўллари бор. Бир фикрни ўнлаб шаклларда ифодалаш мумкин. Аммо энг аниқ сўз ёки иборани топиш шоҳмотдаги энг яхши юриш каби истеъдод ва маҳорат талаб этади.

* * *

Ҳаёт ўз йўлидан бир маромда кетаётган метро поездига ўхшайди. Унда ҳар кимнинг ўз чиқадиган ва тушадиган бекати бор.

* * *

Назаримда, одамлар уч тоифага бўлинадилар: юрак билан яшовчилар, ақл билан яшовчилар ва нафс билан яшовчилар.

Биринчи тоифа одамлар ҳаётда кўпроқ озор чекадилар. Чунки ҳаёт машаққатларию турмуш зарбалари уларнинг нозик қалбларида беҳисоб чандиқлар қолдиради.

Иккинчи тоифа одамлар ҳаёт моҳиятини чуқур мушоҳада этганликлари боис барча қийинчиликларни сабот ва ирода билан енгиб ўтадилар.

Учинчи тоифа учун яшаш жуда қулай. Чунки қорни тўйган куни улар учун байрам.

* * *

Турмуш адоқсиз кутиш зали: бир умр севгини, бахтни ва омадни кутиб яшаймиз.

* * *

Бекорчининг вақти тез ўтади.

* * *

Вақтнинг тез ўтаётганлиги ҳақидаги шикоятга жавобан устоз шундай дердилар: вақт эмас, биз ўтаяпмиз!

* * *

Аҳмоқнинг мақтовидан дононинг танбеҳи яхшироқ.

* * *

Донишмандларнинг фикрича, чаласаводлик саводсизликдан кўра хавфлироқ. Чунки саводсиз одам бирор нарсани биламан, деб даъво қилмайди. Чаласаводдан худо асрасин. У неча-неча илғор ғояларга тўғаноқ бўлади, ҳар қандай ишнинг моҳиятини чуқур англамасдан ҳукм чиқаради, бошқалар кўлида қуролга айланади.

* * *

Тарбияни йўлга қўймай, таълимни амалга ошириб бўлмайди. Шўролар даврида тарбия иккинчи ўринга тушиб қолган эди. Бу ишимизнинг аччиқ мевасини энди татияпмиз. Ваҳоланки, илгари мадрасаларда тарбия, ахлоқий таълим бош масала бўлган.

Тарбиясиз вужуд қақроқ ерга ўхшайди. Унда таълим ҳам, ҳар қандай сабоқ ҳам самара бермайди.

* * *

Ҳар бир инсон вужудида худбинлик бор. Ана шу худбинлик даражаси шахснинг қиёфасини белгилайди.

* * *

Нимани ёзишни билиш ҳали маҳоратдан дарак бермайди. Нимани ёзмасликни ҳам билиш керак.

* * *

Бахт тушунчаси ниҳоятда нисбий. Агар бирор кишини кун бўйи оч қўйиб, сўнг яримта нон берсангиз, ўша дақиқада ундан бахтли одам йўқ.

* * *

Инсон вужудини ҳеч нарса ичкиликбозлик ва шаҳватпарастликдай емирмайди. Бу икки иллат филни ҳам пашшага айлантиради.

* * *

Шеърятнинг онаси – муҳаббат, отаси эса – меҳнат.

* * *

Ёзувчи бўлишга аҳд қилган одам учун энг биринчи шарт:
-Ўйнаб ёзсанг ҳам - ўйлаб ёз!

* * *

Мақтанчоқлик – ёмон, лекин мақтанадиган нарсанг бўлмаса, ундан ҳам ёмон.

* * *

Ихтиро шубҳаланишдан, шеър эса хайратланишдан бошланади.

* * *

Қуш қаноти билан, инсон таланти билан учади.

* * *

Пул одамлар орасига сепилган низо уруғидир. Унинг қадри ошган жойда инсоннинг қадри пасаяди.

* * *

Сен жилмайсанг, олам ҳам сенга кулиб боқади.

* * *

Бутун дунё яхшилари, бирлашингиз!

ИКИР-ФИКРЛАР

Одам еттига киргунча ердан таёқ ейди, етмишга киргунча турмушдан.

* * *

Гўзаллар тасвирий санъат асарига ўхшайди: уларни узоқроқдан томоша қилган маъқул.

* * *

Кулги умрни узайтиради, дейишади. Аммо бу кимнинг устидан кулаётганингизга ҳам боғлиқ.

* * *

Унинг олдида Герострат ип ҳам эшолмайди. Шон—шуҳрат учун у ҳатто бутун оламга ўт қўйишга ҳам тайёр.

* * *

Кўчирмаларга суяниш керак. Афсуски, баъзилар унинг устида ётиб оладилар.

* * *

Юрак қони билан ёзганлигига бировлар шубҳа қилмаслиги учун у доимо қизил қаламда ёзади.

* * *

Осмонга тупурма, қайтиб тушиши бор, ерга тупурма, тойиб йиқиласан.

* * *

Буюклик ёпинчиғи кўпинча нуқсонларни ҳам беркитади.

* * *

Мақтов ароққа ўхшайди: озидан ширакайф бўласан, кўпи бошингни айлантиради.

* * *

Илгари қизларнинг сочи узун, ақли қисқа, дейишарди. Ҳозир эса аксинча: қизларнинг ақли узун, сочи қисқа.

* * *

Унинг сўзлари болдай мазали. Шунинг учун бўлса керак, мияга етиб улгурмасдан ҳазм бўлиб кетади.

* * *

Вақт ҳам кийимдай: улғайган саринг калта келиб қолаверади.

* * *

Ўзбекистонда хизмат кўрсатмаган артист.

* * *

“Дўст бошга қарайди, душман оёққа” деган мақолни ўйлаб кўриш керак. Ахир сартарошларнинг ҳаммаси дўстга, этикдўзлар эса душманга чиқиб кетади-ку.

* * *

У бир неча тилни пухта ўзлаштирган. Айниқса, аёллар тилини яхши билади.

* * *

XVI асрда бир француз таржимонини Афлотун асарларини нотўғри таржима қилгани учун ёқиб юборишган экан. Худо кўрсатмасин, агар шу тартиб ва талаб ҳозир мавжуд бўлганида, биз анчагина таржимонларимиздан ажралиб қолган бўлар эдик.

* * *

Ёзувчидан учта шеърлар тўплами, бир роман ва бир фарзанд қолди. Улардан энг муваффақиятли чиққани – энг сўнггиси эди.

* * *

Юракка йўл баъзан ошқозондан, гоҳида эса яна ҳам куйироқдан бошланади.

* * *

У ҳаётнинг аччиқ-чучугини кўп татиганман дер экан, коньяк ичиб, шоколадни газак қилганлигини назарда тутар эди.

* * *

Барча тепакаликлар боиси ҳам донолик эмас. Баъзиларига доимий ҳаракатсизликдан куя тушиб кетган.

* * *

Қорин катталашгани сари бош кичрайиб боради.

* * *

Гарчи танқис бўлса ҳам, бировнинг совунига кир ювма.

* * *

Бир ёқадан бош чиқарганда, бир этикка оёқ тикманг.

* * *

Мансаб яхши нарса. Аммо унга чиқиш учун бошқаларни пиллапоя қилмаслик керак.

* * *

Маданиятимиз ошганлигининг белгиси: китоб магазинига ўғри тушибди.

* * *

Пулдан пул туғилади, китобдан китоб.

* * *

Худпараст - бутпараст

ҚИТЪАЛАР

Ўзга таянчинг йўқ элингдан бўлак,
 Мададкоринг йўқдир қўлингдан бўлак,
 Дилингдан бошқа ҳеч саждагоҳинг йўқ,
 Душманинг йўқ эрур тилингдан бўлак.

* * *

Саломга яраша алиқ дейдилар,
 Бу қадим ҳикматда минг йиллик савдо.
 Адолат тоғи бор қаршингда мудом,
 Сўзингга боғлиқдир қайтар акс-садо.

НЕКБИНЛИК

Бағрим лола дедим, гарчи қон топдим,
 Фаним ерга урди, мен осмон топдим.
 Ҳасад-ла ошимга оғу қўшдилар,
 Ҳатто оғудан ҳам қут, дармон топдим.

ШОИР

Бир парча нон, қултум сув етар,
 Унга басдир ҳаётнинг панди.
 Ғамларини шеър билан енгар,
 Жиндай дарвеш, жиндай афанди.

ҚАДИМИЙ ҲИКМАТ

Тўғри ўйла,
 тўғри сўйла,
 тўғри юр –
 Одамийлик илми
 асли
 шул эрур!

* * *

Зулматга йўғрилган тун кундузни кўра олмас,
 Гоҳо улуғвор куёш юлдузни кўра олмас,
 Рақибларим кўп дея ғам чекмагил, азизим,
 Ҳатто бир юзда туриб кўз кўзни кўра олмас.

* * *

Шу Заминда дўзах ҳам, жаннат деган макон ҳам,
 Ҳамроҳ эрур ҳамиша куфр ила имон ҳам.
 Гуноҳу савобларни самолардан қидирманг,
 Одамзод вужудида яшар Раҳмон, Шайтон ҳам.

* * *

Вақт эмас, умр кечадир,
 Ўтган кунинг энди кечадир.
 Неки қилдинг Оллоҳга аён,
 Билмам кечмас ёки кечадир.

* * *

Қадимий ҳикмат бу - “бири кам дунё”,
 Энг бахтли зотда ҳам бор бир муаммо.
 Мияси йўқларга кўникдим, бироқ,
 Қалби йўқ кимсадан асрагил, худо.

* * *

Шоҳми ё гадосан, бечорадирсан,
 Яратган қошида юз қорадирсан.
 Бир қадам нарида пайт пойлар ажал,
 Сен дунё ғамида оворадирсан.

* * *

Заминда дарёдай оқар одамзод,
 Кимлар ном қолдирар, кимлар эса дод.
 Ҳукм чиқармоққа шошмагил, дўстим,
 Кимлигингни айтар келгуси авлод.

* * *

Ойнага ўхшайди баъзи бир одам,
 Ўзгалар нуқсонин кўрсатар ҳар дам.
 Гарчи зоҳиран оқ, ботинан қора,
 Ўзининг айбини кўрмас зарра ҳам.

* * *

Кўнгил ошёнига монанд ҳабиб қайда?
 Юрак дардини англовчи табиб қайда?
 Қадим карвонсаройда бир мусофирмиз,
 Киши сўргайму бизнингдек ғариб қайда?

* * *

Турланади олам турфа хил,
 Олам ичра одам турфа хил.
 Сокин ҳаёт орзуин қилма,
 Шодлик кўпдир, ғам ҳам турфа хил.

* * *

Туққанингга ёқмас, дерлар , гоҳо тўғри сўз,
 Замин узра мисоллар ҳам эмас бунга оз:
 Шум хабарчи ҳақкаю зоғ яшар омонда,
 Қурбон бўлар бедорликка чорлаган хўроз.

* * *

Ёлғонга чулғанган аслида жаҳон,
 У турфа рангларда бўлур намоён.
 Ҳақиқат топилгай риёзат билан,
 Зеро у ҳамиша кўзлардан ниҳон.

* * *

Дунё, ишинг доим бири кам,
 Бир яхшига бир ёмон ҳамдам.
 Қайда пайдо бўлса Улуғбек,
 Бордур Аббос, Абдуллатиф ҳам.

* * *

Ҳар кунингни яша сўнгги кун янглиғ,
 Дилингда қолмасин ўкинч ва армон.
 Ғамлар санчолмасин юрагингга тиғ,
 Сўнг дамда аламдан ўртанмасин жон.

* * *

Дўстим, бол аридан олайлик ибрат,
 Кечирмас бир лаҳза умрин бесамар.
 Шиори: ёвга - ниш, дўстга - мурувват,
 Яхшига бол тутар, ёмонга заҳар.

* * *

Ҳаёт деганлари гўё бир бозор,
 Унда инсон бўлиб яшаш ҳам ҳикмат.
 Кунлар маржонининг не қиймати бор
 Уни безамаса нурли муҳаббат.

Қуён юрак бўлсанг, ушлама асло,
Сен учун бир парча темирман холос.

ҚАБР ТОШЛАРИДАГИ БИТИКЛАР

Шухрати ёйилган паҳлавон эдим,
Не-не курашчилар беролмаган дош.
Ва лекин қазога етмади кучим,
Энди босиб турар мени парча тош.

* * *

Овчилигим билан таратгандим шон,
Титрамасди нишон олдида қўлим.
Эвоҳ, унутибман азал сайёдин,
Пайт пойлаб домига туширди ўлим.

* * *

Мен сайёҳу йиллар бир карвон бўлди,
Йўлим гоҳо мушкил, гоҳ осон бўлди.
Эрта-кеч интилдим иқбол-шон дея,
Охир келган ерим шу макон бўлди.

* * *

Неча йил ўқидим, ўргандим, кўрдим,
Дедимки: “улғайгач нафи тегади”.
Афсус, кеч англадим: фурсат - ғанимат,
Миям тўлишганда умрим тугади.

ЭШИКЛАРДАГИ БИТИКЛАР

Бу эшикда ажиб хислат бор, билсанг:
Дўст бўлиб чиқурсан, ёв бўлиб кирсанг.

* * *

Соҳибин кўнглидай очик бу эшик,
Инсон бўлсанг басдир, ечавер этик.

* * *

Хоҳ очсан, хоҳ тўйиб кир,
Ёмонлигинг қўйиб кир.